

Open Schools Journal for Open Science

Vol 7, No 1 (2024)

Open Schools Journal for Open Science - Special Issue -IDEA Conference Proceedings

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

*Μαρία Ελένη Δημαράκη, Κατερίνα Δημοπούλου,
Μαρία Θανοπούλου*

doi: [10.12681/osj.36476](https://doi.org/10.12681/osj.36476)

Copyright © 2024, Δημαράκη Μαρία Ελένη, Δημοπούλου Κατερίνα,
Θανοπούλου Μαρία

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Δημαράκη Μ. Ε., Δημοπούλου Κ., & Θανοπούλου Μ. (2024). ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ. *Open Schools Journal for Open Science*, 7(1). <https://doi.org/10.12681/osj.36476>

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

Δημαράκη Μαρία Ελένη, Δημοπούλου Κατερίνα, Θανοπούλου Μαρία

Περίληψη

Αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με τον Πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο και τις συνέπειες που αυτός είχε στην διαμόρφωση της ιατρικής της σύγχρονης εποχής. Ήταν ο πρώτος πόλεμος στον οποίο ενσωματώθηκαν νέες πολεμικές μέθοδοι με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλοί θάνατοι αλλά και τραυματισμοί οι οποίοι οδήγησαν σε καινούριες ιατρικές ανακαλύψεις.

Λέξεις - κλειδιά: *Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος, ιατρική, νέες εφαρμογές*

1. Εισαγωγή

Καθ' όλη την ιστορία της ανθρωπότητας, είναι γεγονός πως έχουν εμφανιστεί πολλές και διαφορετικές ασθένειες που ταλαιπωρούν καθημερινά τον κόσμο, όπως και ατυχήματα που έχουν επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τη ζωή μας. Εξαιτίας αυτών οι γιατροί οδηγήθηκαν σε τρόπους αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων, χρησιμοποιώντας νέες ιδέες και εξελίσσοντας νέες τεχνολογίες. Με παρόμοιο τρόπο λειτούργησε και ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, ο οποίος αποτέλεσε αφορμή για εύρεση λύσεων σε ιατρικά προβλήματα που είχαν προκύψει λόγω της περιόδου του πολέμου. Οι ανακαλύψεις αυτές στιγμάτισαν τον τομέα της ιατρικής και οδήγησαν σε ραγδαίες εξελίξεις, οι οποίες έχουν επηρεάσει τον τομέα της ιατρικής, μέχρι και σήμερα.

2. Ιστορική ανασκόπηση

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος αποτέλεσε την πρώτη γενικευμένη παγκόσμια σύγκρουση του 20ου αιώνα. Ονομάστηκε Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος ή Μεγάλος Πόλεμος, επειδή εξαπλώθηκε πέρα από τα σύνορα της Ευρώπης και αναμίχθηκαν σ' αυτόν όλες οι μεγάλες δυνάμεις της εποχής. Η αφορμή για την κήρυξη του πολέμου δόθηκε όταν στο Σεράγεβο της Βοσνίας δολοφονήθηκε ο διάδοχος του αυστριακού θρόνου Φραγκίσκος Φερδινάνδος από ένα νεαρό Σέρβο εθνικιστή (Ιούνιος 1914). Σχεδόν αμέσως η Αυστροουγγαρία κήρυξε τον πόλεμο στη Σερβία (Ιούλιος 1914). Ωστόσο, τα πραγματικά αίτια του πολέμου αποτέλεσαν τρεις άλλοι παράγοντες. Αρχικά, ο ιμπεριαλισμός, δηλαδή η πολιτική επέκταση των βιομηχανικά αναπτυγμένων κρατών σε βάρος άλλων κρατών, ο μιλιταρισμός, δηλαδή ο υπερτονισμός των στρατιωτικών αξιών και ο εθνικισμός, η απόλυτη και με πάθος προσήλωση των ατόμων στο έθνος τους, η οποία φτάνει ως την περιφρόνηση και την εχθρότητα προς άλλα έθνη. Στην Ευρώπη είχαν δημιουργηθεί δύο στρατόπεδα: από τη μία, οι Κεντρικές Δυνάμεις ή Τριπλή Συμμαχία (Γερμανία, Αυστροουγγαρία, Ιταλία) και, από την άλλη, η Εγκάρδια ή Τριπλή Συνεννόηση (Entente Cordiale, Βρετανία, Γαλλία, Ρωσία). Η δεύτερη έγινε γνωστή ως Αντάντ (συνεννόηση στα γαλλικά).

3. Ασθένειες που προέκυψαν στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο και εξαπλώθηκαν εξαιτίας του πολέμου.

Καθώς ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος αποτέλεσε την πρώτη σύγκρουση στην οποία οι στρατιώτες οπλίστηκαν με φλογοβόλα και δέχθηκαν επίθεση από χημικά όπλα, κατά τη διάρκειά του προέκυψαν πολλές καινούργιες ασθένειες αλλά και τραυματισμοί που οι γιατροί δεν είχαν συναντήσει μέχρι τότε. Το κυριότερο πρόβλημα υγείας που ταλαιπώρησε τους ανθρώπους εκείνη την εποχή ήταν η ισπανική γρίπη, ένας φονικός ιός ο οποίος μόλυνε κυρίως ανθρώπους νεαρής ηλικίας και είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο από 17 έως 50 εκατομμυρίων ανθρώπων. Η συγκεκριμένη ασθένεια εμφάνισε αρχικά τα συμπτώματα της κοινής γρίπης, εξελισσόταν σε πνευμονία και ύστερα οδηγούσε στον θάνατο. Η επέλαση της πανδημίας πραγματοποιήθηκε σε 4 διαδοχικά τμήματα (στις αρχές του 1918, στο τέλος του 1918, στις αρχές του 1919 και την άνοιξη του 1920). Τα πρώτα κρούσματά της εντοπίστηκαν τον Απρίλιο του 1918 ανάμεσα στα βρετανικά στρατεύματα. Εξαιτίας όμως της συνεχής μετακίνησής τους, σχεδόν έναν με δύο μήνες αργότερα ο ιός εξαπλώθηκε σε ολόκληρη την Ιταλία, την Γαλλία, την Μεγάλη Βρετανία, τις Ινδίες και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Γι' αυτόν τον λόγο άλλωστε η διεξαγωγή του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου συνέβαλε καταλυτικά στην ταχύτατη εξάπλωση της πανδημίας σε 2 επίπεδα. Το πρώτο περιλάμβανε την μεταφορά του ιού από τις ΗΠΑ στην Ευρώπη και στις διάφορες αποικίες. Άλλοι παράγοντες που συνέτειναν την έντονη θνησιμότητα κατά την περίοδο εκείνη σχετίζονταν με τις κακουχίες του πολέμου, όπως για παράδειγμα ο συνωστισμός, οι άθλιες συνθήκες διαβίωσης στα χαρακώματα, η ασιτία, η ανεπαρκής ιατρική περίθαλψη και το βεβαρημένο αναπνευστικό σύστημα των μαχητών εξαιτίας της εισπνοής χημικών αερίων. Τέλος, οι στρατιώτες υπέφεραν από σοβαρούς τραυματισμούς, οι οποίοι τις περισσότερες φορές, ήταν ανεπανόρθωτοι σε σημείο που οι γιατροί χρειαζόταν να αντικαταστήσουν ολόκληρα μέλη από τα σώματά τους. Παρατηρούμε λοιπόν πως ο φονικός αυτός πόλεμος, όπως και κάθε πόλεμος, οδήγησε σε τραγικές καταστάσεις.

4. Ιατρικές εξελίξεις – Ανάπτυξη της ιατρικής

Κατά τα τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου σημειώθηκε μεγάλη πρόοδος στην ιατρική, γεγονός που σήμαινε ότι οι άνθρωποι μπορούσαν να επιβιώσουν από σοβαρούς τραυματισμούς και ασθένειες. Η ανάγκη για την εύρεση τρόπων επιβίωσης ήταν έντονη, καθώς υπήρχε, όχι μόνο πίεση χρόνου, αλλά και περιορισμένη πρόσβαση σε εργαλεία και μηχανήματα που θα βοηθούσαν το σχεδόν ακατόρθωτο έργο αυτό των επιστημόνων. Ταυτόχρονα όμως οι ειδικοί είχαν την ευκαιρία να ανακαλύψουν πολλά καινούργια στοιχεία για το ανθρώπινο σώμα. Εξαιτίας λοιπόν του γεγονότος ότι τα χαρακώματα στα οποία κατοικούσαν χιλιάδες στρατιώτες ήταν γεμάτα παράσιτα, αίμα και ανθρώπινα απόβλητα, οι στρατιώτες ήταν απαραίτητο να λαμβάνουν τοξοειδή τέτανο, αντισηπτικά και αναισθητικά για να αποτρέψουν τα βακτήρια να εισέλθουν στις πληγές τους. Επιπλέον οι γιατροί απέκτησαν πρόσβαση στην ακτινογραφία, η οποία είχε πρωτοεμφανιστεί λίγα χρόνια πριν. Εξαιτίας των σωματικών παραμορφώσεων που προέκυπταν είτε από τραυματισμούς, είτε από ασθένειες, άλλαξε ο τρόπος σχεδιασμού και παραγωγής των προσθετικών μελών, καθώς πια τα μεταλλικά άκρα παράγονταν μαζικά και δεν προορίζονταν αποκλειστικά για τα ευκατάστατα κοινωνικά στρώματα. Ακόμα, αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος αποτέλεσε τον λόγο για τον οποίο καταρρίφθηκε μια παλιά υπόθεση για το ανθρώπινο σώμα, σύμφωνα με την

οποία το μυαλό είναι αποσυνδεδεμένο από το σώμα και δεν επηρεάζεται από την σωματική ταλαιπωρία. Οι τραυματισμοί του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου αποκάλυψαν ότι το ανθρώπινο σώμα ήταν πολύ πιο περίπλοκο και απρόβλεπτο από οποιοδήποτε κομμάτι μηχανήματος. Οι γιατροί του πεδίου προσπάθησαν να καταλάβουν γιατί ένας ασθενής ανάρρωνε ενώ ένας άλλος υπέκυπτε. Παράλληλα, είναι γνωστό πως οι άνθρωποι επηρεάστηκαν όχι μόνο σωματικά, αλλά και ψυχικά. Τα ψυχολογικά τραύματα ήταν ιδιαίτερα δύσκολο να κατανοηθούν, καθώς κάθε άτομο φαινόταν να ανταποκρίνεται στο τραύμα του με έναν εντελώς μοναδικό τρόπο. Έτσι, ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος υπήρξε μια από τις πρώτες φορές που οι γιατροί ήρθαν αντιμέτωποι με ένα νέο είδος τραυματισμού, έναν αόρατο και ψυχολογικό τραυματισμό, ο οποίος ταλαιπώρησε τους στρατιώτες πολύ περισσότερο από οποιοδήποτε σωματικό τραυματισμό και έμεινε μαζί τους έως και πολλά χρόνια μετά τη λήξη του πολέμου.

5. Σημερινές εφαρμογές της ιατρικής

Από τα παραπάνω, μπορούμε να συμπεράνουμε πως δημιουργήθηκε τεράστια ανάγκη για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων του πολέμου. Βρέθηκαν λύσεις σε προβλήματα που φάνταζαν άλυτα για την εποχή τους, οι οποίες μας ακολουθούν ως και σήμερα. Το σίγουρο είναι πως χωρίς αυτές τις ανακαλύψεις, δε θα βρισκόμασταν σε τόσο ψηλό επίπεδο στον ιατρικό τομέα. Οι εφαρμογές της ιατρικής, αφορούν τόσο τον σωματικό, όσο και τον ψυχικό κόσμο του ανθρώπου.

Κινούμενοι στον σωματικό άξονα, η πιο σημαντική εξέλιξη θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι τα εμβόλια. Οι ασθένειες και οι μολύνσεις που εμφανίστηκαν λόγω των θανατηφόρων χημικών και τον άθλιο τρόπο επιβίωσης των στρατιωτών, επέτρεψαν μεταγενέστερα στους ειδικούς να εξετάσουν αυτές τις ασθένειες και να δημιουργήσουν το εμβόλιο, κατάλληλα για την αντιμετώπιση των ασθενειών, όπως για παράδειγμα η γρίπη. Επιπρόσθετα, εμείς σήμερα, δε θα μπορούσαμε να λειτουργήσουμε με τέτοια αποτελεσματικότητα και εγκυρότητα, αν δεν υπήρχε η ακτινογραφία στα χέρια μας. Χρησιμοποιείται ακόμα και σε προληπτικό ρόλο και χάρη σε αυτή έχουν αναγνωριστεί ασθένειες και παθήσεις στα πρώιμα στάδιά τους, δίνοντας έτσι την ευκαιρία στους γιατρούς να εφαρμόσουν τις κατάλληλες θεραπείες με αποτέλεσμα να θεραπεύουν τον κόσμο αλλά και να σώσουν ακόμα και ανθρώπινες ζωές. Ταυτόχρονα, δεν πρέπει να ξεχάσουμε και το κομμάτι των προσθετικών μελών, γνωστές στις μέρες μας ως πλαστικές επεμβάσεις. Όπως αναφέραμε και προηγουμένως, κατά την διάρκεια του πολέμου, λόγω τραυματισμών, χρειάστηκε να αντικατασταθούν μέλη του σώματος με τεχνητά κομμάτια. Έτσι, ενώ αρχικά η χρήση τους προοριζόταν για την τότε πλούσια τάξη, κατέληξε να προορίζεται για να σώζει ζωές. Στις μέρες μας, αυτό εξελίχθηκε στις πλαστικές επεμβάσεις, οι οποίες εφαρμόζονται για να εκπληρώσουν και τους δύο αυτούς στόχους. Τέλος, μέχρι και σήμερα έχει αλλάξει η γωνία από την οποία οι επιστήμονες βλέπουν το ανθρώπινο σώμα. Τότε, το αντιμετώπιζαν σαν ξεχωριστά κομμάτια και το κατηγοριοποιούσαν σε τομείς τους οποίους θεωρούσαν ανεξάρτητους μεταξύ τους. Ύστερα όμως από τις μελέτες των ασθενών μετά τον φρικτό πόλεμο, οι επιστήμονες εκλαμβάνουν το ανθρώπινο σώμα ως ένα αρκετά πολύπλοκο σύστημα.

Στον ψυχικό τομέα, είναι γεγονός πως τα τραύματα τα οποία απέκτησε ένας άνθρωπος που είχε την ατυχία να ζήσει αυτή την τραγωδία είναι ασύγκριτα με οποιοδήποτε σωματικό τραυματισμό. Η δυσκολία αντιμετώπισης των ψυχικών αυτών τραυμάτων, οδήγησαν τους

ιατρούς σε βαθύτερες μελέτες για την αναζήτηση της λειτουργίας του εγκεφάλου, καθώς παρατηρήθηκε πως κάθε άνθρωπος ανταποκρινόταν διαφορετικά στα ψυχικά τραύματά του. Γι' αυτόν τον λόγο, διαπιστώθηκε πως η ενσωμάτωση της ατομικής προσωπικότητας στο πλαίσιο της εύρεσης λύσεων σε ψυχικές ασθένειες, αποτελεί το κλειδί για την επιτυχή επίλυση ψυχικών διαταραχών. Έτσι, σήμερα οι ψυχολόγοι και οι ψυχίατροι έχουν στα χέρια τους μια πολύ πιο ολοκληρωμένη εικόνα του ψυχικού κόσμου του ανθρώπου η οποία τους βοηθά να τον κατανοούν και να τον μελετούν με απώτερο στόχο την θεραπεία των ασθενών.

Συμπεραίνουμε λοιπόν, τα ανείπωτα αυτά δεινά και οι δυσκολίες που έφερε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος στον κόσμο της εποχής του, δημιούργησαν προϋποθέσεις για εξελίξεις οι οποίες έχουν αποτελέσει κορυφαίο σημείο στην ιστορία της δημόσιας υγειονομικής περίθαλψης.

Βιβλιογραφία

https://www.huffingtonpost.gr/entry/pos-o-a-paykosmios-polemos-demoeryese-te-seychrone-iatrike-kai-to-kratos-pronoias_gr_629a27c0e4b0b1100a644b3f

<https://www.jw.org/el/%CE%B2%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7/%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AC/wp20140201/%CF%80%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%BF%CF%82-%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%82-%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82-%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%BE%CE%B5-%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%BF/>

<https://www.mixanitouxronou.gr/ispaniki-gripi-tou-1918-pou-moline-13-tou-pagkosmiou-plithismou-ke-exontose-pano-apo-20-ekatommiria-anthropous/>

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%84_%CE%A0%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82